

HUWELIJKSDWANG

Informatie voor professionals:

Voor professionals zoals (jeugd)hulpverleners, welzijnswerkers, preventiewerkers, maatschappelijk werkers, leerkrachten, huisartsen.

Wat is huwelijksdwang?

Huwelijksdwang is het dwingen van een meisje, jongen, vrouw of man tot een huwelijk. Eén of beide huwelijkspartners hebben weinig of geen zeggenschap over de sluiting van het huwelijk en een weigering wordt niet geaccepteerd. Slachtoffers van huwelijksdwang hebben doorgaans niet alleen te maken met een gebrek aan vrije partnerkeuze, maar ook met dwang om te trouwen, vaak ook vóór een bepaalde leeftijd. Huwelijksdwang is een vorm van huiselijk geweld en van eengerelateerd geweld. Het kan aanleiding zijn voor eermoord als een of beide partners zich blijven verzetten tegen het huwelijk.

Waar komt het voor?

Huwelijksdwang komt in alle etnische gemeenschappen en klassen voor, maar vooral in Turkse, Marokkaanse, Hindoestaanse, Somalische, Iraanse, Iraakse, Afghaanse, Pakistaanse, Koerdische, Chinese, Molukse en Roma gemeenschappen. Het is echter niet uitsluitend een 'migrantenproblematiek', ook in zeer gesloten autochtone gemeenschappen en in de hogere klassen (vorstenhuizen) komt huwelijksdwang voor.

Dwang?

De dwang kan komen van ouders, andere familieleden in Nederland of in het herkomstland van de ouders, of de sociale gemeenschap. Dwang is niet scherp af te bakenen: tussen algehele individuele keuzevrijheid en onder dwang moeten trouwen, zijn nog veel tussenvormen zoals 'druk'; en 'overreding'.

Een van die tussenvormen is het gearrangeerde huwelijk. Hierbij is sprake van bemiddeling. Een gearrangeerd huwelijk hoeft niet problematisch te zijn als er sprake is van een door beide huwelijkspartners gewenste of geaccepteerde bemiddeling. De scheidslijn tussen bemiddeling en dwang is niet altijd aan te geven wanneer er sociale druk wordt gebruikt. In extreme gevallen hebben slachtoffers van huwelijksdwang te maken met psychisch en/of fysiek geweld of dreiging daartoe door ouders, andere familieleden en/of de gemeenschap.

Hoe vaak komt het voor in Nederland?

De precieze omvang van huwelijksdwang in Nederland is moeilijk vast te stellen. Gerapporteerde gevallen van huwelijksdwang worden (nog) niet apart geregistreerd door de politie en/of de hulpverlening. Uit signalen van scholen, politie, hulpverlening en opvang blijkt wel dat huwelijksdwang in Nederland voorkomt en doorgaans ernstige gevolgen heeft voor de betrokkenen.

Wie zijn de slachtoffers?

Slachtoffers zijn meestal meisjes en in enkele gevallen jongens. De gevolgen voor meisjes zijn vaak groter en schrijnender. Slachtoffers hebben een divers profiel: jong of oud, al dan niet met lichamelijke of verstandelijke beperking, woonachtig in Nederland of het buitenland, homo- of heteroseksuele voorkeur. Hulp zoeken is voor jongeren die risico lopen op huwelijksdwang niet eenvoudig.

Waarom vindt huwelijksdwang plaats?

- De wens familiebanden te versterken (neef-nicht huwelijken bijvoorbeeld);
- Voorkomen dat de dochter of zoon een verkeerde partnerkeuze maakt;
- Als ouders niet durven of willen ingaan tegen de sociale druk uit de eigen etnische gemeenschap;
- Uit de overtuiging dat vastgehouden moet worden aan de tradities, zoals het tegen elke prijs beschermen van de familie-eer;
- Om trouwen buiten de eigen sociale, etnische of religieuze groep te voorkomen;
- Uit afkeuring van het hedendaagse westerse model van vrije partnerkeuze;
- Om seks voor het huwelijk, homoseks en een westerse leefstijl te voorkomen of te corrigeren;
- Vanwege behoud of vergroting van het familiekapitaal;
- Om het sociaaleconomische netwerk te versterken;
- Om een Nederlandse verblijfsvergunning te verkrijgen voor de partner uit het herkomstland.

Gevolgen?

Meisjes of jongens die zich blijven verzetten tegen het gedwongen huwelijk, lopen allerlei risico's. Dit kan variëren van sociaal isolement, van

HUWELIJKSDWANG

informatie voor professionals:

school gehaald worden, verlies van het contact met ouders, zusters en broers, andere familieleden en soms de hele etnische gemeenschap, tot ontvoerd worden uit Nederland en slachtoffer worden van eerwraak.

Degenen die zich, uit loyaliteit of uit angst, neerleggen bij het door anderen afgedwongen huwelijk lopen kans een huwelijk te krijgen met veel conflicten. Gezondheidsproblemen (zoals depressie) en het niet optimaal te kunnen participeren in de Nederlandse samenleving kunnen daar het gevolg van zijn.

Strafbaar?

Volgens de Verklaring van de Universele Rechten van de Mens van de Verenigde Naties heeft iedereen recht op een vrije partnerkeuze en mag een huwelijk alleen gesloten worden met de volledige instemming van beide partners. Huwelijksdwang is dus een aantasting van de mensenrechten. Huwelijksdwang is ook een vorm van psychische mishandeling en er kan net als van andere vormen van huiselijk geweld, aangifte gedaan worden bij de politie. Ook is huwelijksdwang strafbaar als dwang, maar vervolging blijkt in de praktijk lastig te zijn in verband met de moeilijkheid om dwang te bewijzen. Bovendien wordt strafrechtelijke vervolging door de meeste betrokkenen niet als een gewenste en effectieve aanpak van het probleem gezien. Preventie en hulpverlening (al dan niet met bemiddeling) worden als beter alternatief beschouwd.

Zomervakantie: een extra risicofactor?

Vooraf net voor de zomervakantie lopen meisjes, en een enkele jongen, weg van huis uit angst in het 'vakantieland' gedwongen te worden tot een huwelijk met een partner in het land van herkomst. Dit kan een aanwijzing zijn voor dreigende huwelijksdwang en een mogelijke eerkwestie. Na de zomer verschijnen meisjes, en een enkele jongen, niet meer op school. Dit kan betekenen dat er sprake is van gedwongen achterlating of een gedwongen huwelijk. Mogelijk heeft de familie het paspoort, reistickets en geld van de jongere afgenomen.

Wat kan de professional doen?

Professionals die te maken hebben met meisjes en jongens uit de eerder genoemde etnische gemeenschappen zijn belangrijke signaleerders van

huwelijksdwang. Dit vereist echter specifieke kennis en vaardigheden. Op de website www.huiselijkgeweld.nl is een toolkit 'Huwelijksdwang, achterlating en eerkwesties' beschikbaar. Deze toolkit bestaat uit ondermeer een signalenlijst, een basispakket voor het signaleren en melden van eerge-relateerd geweld, een handreiking voor professionals om huwelijksdwang met jongeren bespreekbaar te maken. Wat betreft signaleren en melden in het algemeen, kunt u ook de Basismeldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling raadplegen (zie www.meldcode.nl). Ook kunnen professionals informatie en advies op maat verkrijgen bij het regionale Advies en Steunpunt Huiselijke Geweld (zie voor telefoonnummers: www.huiselijkgeweld.nl) en/of bij de contactfunctionarissen Eerge-relateerd Geweld bij het regionale politiekorps.

Verder is het goed dat professionals beseffen dat:

- Huwelijksdwang bepaalde overeenkomsten vertoont met andere vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling, maar ook 'eigen' specifieke kenmerken heeft (meer informatie: MOVISIE factsheet Huiselijk Geweld);
- U soms maar één kans heeft een jongere aan te spreken voordat deze van school, de club etc. wordt weggehaald;
- Direct bemiddelen in het conflict tussen de jongere en hun ouders/familie bijna altijd mislukt of de situatie voor de jongere nog slechter maakt;
- (Potentiële) slachtoffers risico's lopen als ze hulp zoeken of ingaan op een uitnodiging tot een gesprek over het probleem;
- Advies vragen voordat u iets onderneemt, altijd verstandig is;
- Hulp en bescherming bieden aan slachtoffers van achterlating in het buitenland heel moeilijk is en bijna onmogelijk als het minderjarigen betreft met een dubbele nationaliteit.

Meer schriftelijke informatie: www.huiselijkgeweld.nl
www.movisie.nl/huwelijksdwang • www.meldcode.nl
www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eerge-relateerd-geweld

Deze factsheet is een uitgave van MOVISIE en is gemaakt in het kader van Zomercampagne huwelijksdwang en achterlating, een initiatief van het ministerie van Justitie.

